Sammlung ungedrufter et und en

und anderer zur Erläuterung der

Riedersächsischen Geschichte und Alterthümer

Nachrichten.

Erstes Stück.

Gottingen, in der Königl. Universitäts-Buchhandlung 1749.

17B

Bayerische Staatsbibliothek München

Sorrede.

n

ichts wäre leichter, als gegenwärtig solche Säs ze vorzutragen, welche

die Gewohnheit zum Inhalt der mehreisten Vorreden gemachet. Nichts wäre überflüßiger, nichts ohnnöhtiger. Ich werde daher keinen weitläuftigen Vors

)(2 redner

Vorrede.

redner dieser Blatter abgeben, denn ich verlange mich nicht zu rechtfertigen. Die freiheitliebenden Zeiten worin wir je so leben, überheben mich dieser Mühe, und ich bin überzeuget, dem geneig: ten Leser werde wenig daran gelegen senn, wennich die Linachen entdecke, so die vorhabende Arbeit veranlasset, und war um ich diese, vor vielen Jahren zu meinem besondern Gebrauch gesammlete, und größen Theils aus dem Original genommene Urkunden, nunmehro durch den Druck gemein machen Eben fo wei nig wird derselbe von mir fordern, den Mügen, welchen bergleichen Sammlung gen ungedruckter Urfunden und Nache richten

Borrebe.

richten schaffen können, weitläuftig anzuzeigen. Biele berühmte Gelehrte haben solches bereits gründlich dargethan, und überden inuß eine tägliche Erfahrung hierunter zum Beweise dienen.

1 7 0000 0 0 0 0 Vall

Ich könte also die folgenden Blätter ohne alle Vorrede in die Welt schicken, wenn ich mich nicht verbunden zu senn erächtete, von der Einrichtung derselben, und ihrer Absicht, einige Nachricht zu geben.

Ich bin vornemlich den Monumentis Bremens. des Herrn Wogt gefolget, und also werden bald ungedruckte Diplo-

)(3

mata

Borrebe.

mata und Chronicken, bald historische Abhandlungen ans Licht treten. Doch will ich mir die Schranken nicht gar zu enge bestimmen, und ob gleich gegen wartige Bogen eigentlich die Niedersach: fische Geschichte und Alterthumer, zum Vorwurfhaben; Sowerde ich doch kein Bedenken finden, auch solchen Nachrichten alhier einen Platzu gonnen, welche andere benachbarte Provinzen, angehen. Selbst juristische Ausführungen, wenn sie zur Erläuterung der Geschichte etwas beitragen, find hier nicht ausgeschlossen.

Solte übrigens die ben dieser Arbeit angewante Bemühung, einigen Benfall fin-

Vorrede.

finden; So werde ich nicht ermangeln, soviel meine anderen Geschäfte solches zu: lassen, die Fortsetzung zu beschleunigen, auch mit Vergnügen von demjenigen Gebrauch zu machen, was einem oder andern Liebhaber der deutschen Alterthüsmer, zur Vermehrung dieser Blätter benzutragen, und dem Herrn Verleger zuzusenden, gefällig sehn mögte. Gesschrieben am 26ten Tage des Mos

chrieben am 26ten Tage des Mos nats August, im Jahr

1749.

Inhalt

des ersten Stucks.

- I. Einige zur Geschichte des Stifts Berden gehörige Urkunden pag. 1.
- II. Einige Urkunden, das ausgestorbene adeliche Geschlecht der von Boldensele, betreffend pag. 45.

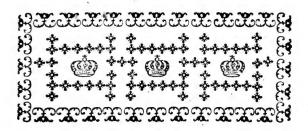
I.

Einige

zu der

Geschichte des Stifts Verden gehörige

Urfunden.

Borbericht.

er Pastor Bogt beym Dohn zu Bremen, hat in seinen Monumentis ineditis p. 238. über die Seltenheit alter Berdischer Nachrichten, geklaget, auch nacheher, dem 4ten Stücke gedachter Monument. p. 368. ein Directorium über alle gebruckte Berdische Urkunden, einverleibet. Da ich nun unter solchen folgende XV. nicht angetroffen; So habe geglaubet, daß es nicht ohne Nußen seyn würde, selbigen albier einen Plaß zu geben.

Es find:

I. GHERARDI Verdensis Episcopi Charta, qua confert ecclesiae in Ebbeke-A 2 storpe . . .

ftorpe proprietatem decimae in Mar-

colvissen. an. 1259.

Ebbekestorpe oder Ebstorf, wie es jeso heifset, ist ein adliches Jungfrauen-Rloster im tüneburgischen, und kan davon Pfeffingers Braunschw. Luneburgische Historie im zten Theil S. 1020. nachgesehen werden.

II. Idem Gerhardus Verdensis Episcopus confert Praeposito & ecclesiae in Ebbekestorpe, proprietatem Advocatiae in bonis ecclesiae in Ebbekestorpe, curiae Meletsinge, curiae in Otenthorpe & decimae ipsius villae ac villae in Tedenthorpe. an. 1259.

III. GHERARDI Episcopi Verdensis Charta qua Coenobio in Lune proprietatem Aduocatiae vnius domus in villa Rothe donat quam Heinricus dictus Olla resignauerat. an. 1264.

Bon diesem füneburgischen Kloster füne, findet man ebenfals Nadricht, benm Pfef-finger im aten Th. S. 625.20.

IV. GERARDI Epilcopi Verdensis Charta, qua confert Ecclesiae in Ebbeke-storpe proprietatem decimae in Bavene. an. 1264.

V. ot-

V. OTTO Dux de Brunswich & Luneburg a Praeposito & Capitulo ecclesiae Raceburg. resignatam recipit villam Bardenthorpe, eisque permutationis titulo restituit tres choros salis in Salina Luneborch in domo Hoginche, supradictam autem villam cum consensu conradi Episcopi Verdensis patrui sui, vendit conuentui sanctimonialium in Lune Verdensis Diocess. An. 1291.

Dieser Herzog Otto, Screnuus genant, war Berzogs Johann von füneburg Sohn, und ift es also besonders, daß Henricus Leo in dieser Urkunde Ottonis Tritauus genant wird, da er eigentlich dessen Abauus war.

VI. Fridericus & Waltherus Nobiles de Dorstad resignant CONRADO Verdens. Episcopo decimam super quinque mansos & dimidium, & advocatiam vnius viri in villa Gravenstede ad manus Coenobii in Isenhagen, An. 1291.

Won dem Kloster Jsenhagen, so gleichfals im Berzogthum luneburg belegen, siehe Leukfelds Antiquit. Poeldens. c. 18. & Antiq.

3

I. Ginige Urfunden

6

Winhus. S. 5. und Pfeffingers Historie im isten Theil.

- VII. CONRADVS Episcopus Verdensis proprietatem vnius mansi in Eppenboistolde & areae in Visselhovede, ecclesiae in Visselhovede, confert. An. 1291.
- VIII. FRIDERICVS ecclesiae Verdens. Episcopus, Florentius Praepositus, Decanus & Capitulum dictae ecclesiae, villam Meltsinche ab Alberto Praeposito in Ebbekestorpe emtam, sub ecclesiasticam recipium protectionem. An. 1301.
- IX. ALBERTYS Canonicus Verdensis & Archidiaconus in Schesse, cedit Nicolao Praeposito in Ebbekestorpe actionem contra debitores dicti monasterii. A. 1315.
- X. NICOLAI Episcopi Verdensis confensus super venditione vnius chorus falis in Salina Luneborch in domo Strathusen. An. 1327.

XI. Fra-

XI. Fratres de Thune resignant Episcopo, Decano & Capitulo Verdens. decimam in Otzendorpe, quam vendiderunt Ludolfo Praeposito in Medinge. 1332.

> Bon diesem in tuneburgischen belegenen Rlofter, handelt Pfeffinger im isten und zten Theil seiner Braunschw. funeb. Hiftorie.

XII. HEINRICI Episcopi Verdensis Charta, qua adpropriat Monasterio in Ebbekestorpe, decimas maiores & minutas, villarum Groten sustede, Arendorpe, & Veylinge. An. 1380.

XIII. CONRADS Bischofs zu Verden Brief, worin derselbe bezeuget, dass Beke Schutten sich aller Ansprache an das Kloster zu Lune, in Ansehung des Guts zu Elringen begeben, ausser dass sie sich Zeit Lebens iährlich 2 Wichhimpen Rocken aus der Kloster Mühle in Luneburg, vorbehalten. 1403.

A 4

XIV.

I. Ginige Urfunden

XIV. Johann von Honborst überlässet dem Bischose zu verden, Heinrich Edlen von der Hoye, anderthalb Höse zu Alstorpe, ein Haus zu Sprengele, den kleinen Zehnten zu Gilmerdingen, zu Brunsingen und zu Delmesen, vor 81. mark Lubscher Pfenninge. 1415.

XV. OTTONIS Decani, & Capituli Verdensis Adprobatio testamenti Harbordi de Mandelslo Praepositi Verdensis. An. 1472.

I. Gher-

* * * * * * * * * * * * * * * *

I.

GHERHARDI Verdensis Episcopi Charta, qua confert ecclesiae in Ebbekestorpe proprietatem decimae in Marcoluissen. An. 1259.

GHERARDUS Dei gratia Verdensus Ecclesie Episcopus, omnibus hanc literam infecturis, salutem in Domino. Notum esse cupimus & presentibus protestamur, quod nos proprietatem decime in Marcolvissen vacantem nobis de morte Dni Thiderici militis dicti de Wort qui eam de nobis tenuerat in pheodo, consensu Capituli nostri libere contulimus ecclesie in Ebbekestorpe perpetue possidendam. Datum Rodenborg in conversione Pauli anno Dni MCC LVIIII. pontis. nostri an. VIto.

A 5 II. Ger-

II.

GERHARDVS Episcopus Verdensis confert Praeposito & Ecclesiae in Ebbekessthorpe proprietatem aduocatiae in bonis ecclesiae in Ebbekesthorpe, curiae Meletsinge & Otenthorpe & decimae ipsius villae ac decimae in Tedenthorpe.

A. 1259.

ERHARDUS D. G. Verdensu Episcopus omnibus has literas inspecturis salutem in Domino. Cum ca que geruntur in tempore mutabilitatem temporum imitentur discretio est adhibenda & cautela, ut hoc quod pium & memoria dignum agitur oblivionis jactura preclusa, occurrat notitie futurorum. Notum igitur esse cupimus & presentibus protestamur, quod nos de consensu capituli nostri, proprietatem bonorum subscriptorum, videlicet advocatie in bonis ecclesie in Ebbekesthorpe & curie Meletsinge & curie in Otenthorpe & decime ipfius ville ac decime in Tedenthorpe, que bona Prepositus & predicta Ecclesia in Ebbekesthorpe emerint a Dno Alverico & fratribus fuis, suis, filiis Dni. Hermanni Cluving pro centum septuaginta marcis Bremensis argenti post liberam refignationem tam fratrum predictorum Chuvingorum, quam etiam Dn. Hermanni Scukken qui ipsa bona a nobis, & ex consequenti predicti fratris ab ipso Hermanno tenebant in pheodo bonorum eorundem in manus nostras liberaliter ecclesie contulimus prenotate perpetuo possidendam. amputandam autem omnem super hoc sacto dubietatem, occasione cujus predictam forte gratiam vel impedire posser Ecclesia, in perpetue sirmitatis indicium, presentem paginam super hoc conscribi & tam nostro, quam Capituli nostri sigillis eam fecimus communiri. Testes autem qui interfuerunt hi sunt. Heinricus Cellarius, Alvericus de Bederkesha, Ludolfus de Weye, Henricus de Holtesmunde, Florentinus Thefaurarius Canonici maioris ecclesie, & milites Henricus de Etsene, Friedericus de Grimmenberge, Heinricus de Brochusen Johannes de Grafie, Johannes de Moule; servi Hermannus de Etsene, Rotherus de Etsene, Nycholaus & Gerlagus de Botelo, Johannes Sclecop, & alii quam plures. Datum Verde anno Dni. M. CC. LVIIII. Pontificatus nostri anno 7. 5. Non. Maj.

III. Gher-

III.

GHERHARDI Episcopi Verdensis Charta qua donat Coenobio in Lune proprietatem aduocatiae vnius domus in villa Rothe, quam Heinricus dictus Olla resignauerat. An. 1262.

HERARDUS D. G. Verdensu Ecclesie Episcopus, omnibus presentes litteras visuris, falutem & Paternam in Domino Karitatem. Noverint universi, presentes ac posteri, quod famulus quidam Heinricus nomine, dictus Olla advocatiam unius domus site in villa Rothe, que adjacet Cenobio Lune, quam a Nobis tenebat, in manus nostras relignavit, cujus proprietam ad instantiam Domini Werneri ejusdem loci Prepositi ad Prebendam Dominarum ibidem famulantium, augmentandam, contulimus eidem Cenobio, de communi consensu Capituli Nostri, quiete & pacifice perhenniter possidendam. Cum igitur ea que in tempore aguntur, ne cum tempore labantur, necessario manu scriptis roborentur, ad evidentiam & confirmationem hujus nostre donationis ne inposterum aliquis scrupulus dubietatis suboriri valeat, presentes litteras conscribi fecimus, & tam Nostri, quam & predicti Capituli nostri sigillorum munimine roborari. Acta funt in Luncborg, prefentibus Johanne de Moule Heinrico de Holtesminne, ecclesie nostre Canonico, Heinrico & Heinrico in Modesthorpe & Solsenshusen Plebanis, Arnoldo Plebano in Tozstede, & Ministerialibus ecclesie Nostre Johanne de Moule & Tiderico de Wittenloge, Militibus, Wernero Urso, Segebando de Rethem, Eylberto de Worth, Famulis. Anno Domini M. CC. LXII.

IV.

GERARDI Episcopi Verdensis Charta, qua confert Ecclesiae in Ebbekestorpe proprietatem decimae in Bavene. A. 1264.

GERARDUS D. G. Verdensis Ecclesie Episcopus, omnibus hanc litteram inspecturis, salutem in Domino. Notum esse cupimus & presentibus protestamur, quod Nos proprietatem decime in Bavene, quam comparavit Johannes Prepositus in Ebbekestorpe a Domino Alverico Cluvingo, & fratribus suis, qui eam a nobis tenuerant in pheodo, de consensu Capituli nostri, libere contulimus Ecclesie in Ebbekestorpe perpetuo possidendam. Hy igitur sunt testes: Gerardus Decanus, Henricus Canonicus in Verda de Holdesminde, Wernerus Prepositus, Christianus Capellanus Domini Episcopi, Johannes de Grasse, & alii quam plures

14 I. Einige Urfunden

plures. Acta funt hec in Verda, proxima dominica post octavam Epyphanie, anno dominice incarnationis M. CC. LXIIII. XVI. Kal. Februarii, Anno Pontificatus nostri XIII.

V.

OTTO Dux de Brunswich & Luneburg a Praeposito & Capitulo Ecclesiae Raceburg. resignatam recipit Villam Bardenthorpe, eisque permutationis titulo restituit tres choros salis in Salina Luneborch in domo Hoginche, supradictam autem villam cum consensu CONRADI Verdensis Episcopi patrui sui vendit conventui sanctimonialium in Lune Verdensis diocesis

lium in Lune Verdensis diocesis an. 1291.

D. G. Nos OTTHO Dux de Brunswig & Luneburg omnibus presens scriptum visuris, salutem in Domino. Quoniam ea que aguntur in tempore, ne simul labantur cum tempore, dignum est, ut stilo perpetue memorie commendentur. Notum igitur esse volumus presentium inspectoribus universis

versis, quod cum Raceburgensu Ecclesia villam Bardenthorpe, cum silvis & pertinentiis suis, ex dono Domini Henrici, quondam Saxonic, Balvarie & Brunswicensts Ducis, Illustris Principis tritavi nostri in proprietatem perpetuam multis temporibus possedisset, & quia procul distabat, ab eis fructum modicum consequi valuisset, placuit tam ei, quam Nobis, dicta bona ad Nos recipere, & utilio-Hinc est, quod Nos, ra & fructuoliora conferre. post resignationem dictorum bonorum, a Preposito & Capitulo ejusdem Ecclesie Nobis factam, ea ad Nos recepimus, & tres Choros falis, quos in Salina Luneborch, in domo Hoginche dicta possedimus, eis restituimus, contulimus in proprietatem perpetuam, cum ea libertate, qua Nos possedimus, permutationis titulo possidendos. Nos etiam presentibus literis profitemur, volentes Nostrum rationabile factum ad notitiam tam presentium quam futurorum pervenire, quod Nos habito confilio & consensu Venerabilis Patrui Nostri CONRADI Verdensis Episcopi, supra dictam villam Bardenthorpe, postquam ad Nos taliter extitit devoluta, cum omnibus pertinentiis, Juribus, nemoribus, silvis, pratis, paschuis, terris cultis & incultis, agris & possessionibus exemptam ab omni Advocatia, exactionibus, angariis & parangariis (*) Honorabili Viro.

^(*) Zur Erläuterung dieser Stelle kan der Bestädtigungs-Brief dienen, welcher von den benden Gebrüdern Herzog Otto und Ernst de dato Zeelle, upp Mandae

I. Einige Urfunden

16

ro, Dn. Christiano Preposito, Ulgardi Priorisse, totique Conventui Sanctimonialium in Lune, ordinis B. Benedicti Verdensis diocesis, pro quadringentis marcis Hamburgensum denatiorum, vendidinus, causa utilitatis nostre ea libertate, & eo jure, quo Tritavus Noster memoratus, & presata Ecclesia Raceburgensis, habuit & possedit multis annis, proprietatis titulo libere in perpetuum possidendam, Nobis, heredibus, Nostrisque successoribus, in ea nichil juris penitus reservantes. Preterea Nos, & Consiliarii Nostri, Henricus de Wrestede, Eckehardus de Boyceneburch, Theodericus de Alten, Theodoricus de Monte, Gevehardus de Monte, Manegoldus Struve, Henricus de Monte, Henricus de Danneberge, & Asquinus de Saldere mili-

dag nach Epiphanie Domini, anno incarnationis Millesimo quingentesimo vicesimo quinto bent Rlofer Lune ertheilet worden. Es lautet diefe Stelle darin alfo: dath genantte Dorpp Bardendorpp, alsedath ghanzlyck ahn syner Gnade (Ottonis Strenui) Hande komen und erwassen was, aller fyner Thobehorynghe, Gherechticheyden, wolden, Feltten, Wysken, Weyden, Ackern und Lande, gewunnen und ungewunnen, ock mytt de Hutern und Buweten, frye van aller Vogdie, Schattynge, Hand-Densten und andern Densten, Hern Christiano, ettwan Prowste, Ulghardi Prioryssen und dem ghanzen Conventte der gheystlyken Jungfrawen the Lumbe, und ohren Nakomen vor vehr hundert marck Pennynge Hamborgher werynghe, umb fyner Gnade Nodtt und Nutt wyllen vorkeftt. milites, in manus Prepoliti antedicti, fidem dedimus manualem, pro Nobis & heredibus Nostris, nunc viventibus & futuris, quod contra dictum contractum, nunquam per Nos, vel per alios directe vel indirecte, veniemus, & quod dictam Ecclesiam warandabimus, contra omnem hominem de premissis. Hujus contractus testes sunt milites jam premissi. Et in hujus rei evidens testimonium, presens scriptum sigilli Nostri munimine duximus roborandum. Nos similiter D. G. CON. RADVS Verdensis Ecclesie Episcopus, consensum Nostrum adhibuimus ad premissa, contractui etiam interfuimus, quod per sigillum nostrum presentibus appositum profitemur. Datum Luneborch anno Incarnationis Domini M. CC. XCI. in die B. Blasti Episcopi & Martiris.

VI.

Fridericus & Waltherus nobiles de Dor. stad resignant CONRADO Verdensi Episcopo decimam super quinque mans sos & dimidium & aduocatiam vnius viri in villa Grauenstede, ad manus Coenobii in Ysenhagen.

an. 1291.

Frethericus & Waltherus nobiles dicti de B DOR-

I. Einige Urkunden

18

DORSTAD (*) omnibus presens scriptum legentibus & intelligentibus, in Dei & hominis filio firmam & stabilem salurem. Quoniam per elaplum temporis transeunt & labuntur, ea que funt & fuerunt ita plane, ut etiam a memoria hominum evanescant, opus est, ut rei poscit utilitas notoria permanere ad notitiam successorum, litterarum traditione annotari. Inde est, quod scire volumus universos, quod Venerabili Domino CONRADO VERDENSIS Ecclesie Episcopo & ejusdem Ecclesie Capitulo, ad manus Cenobii in Menhagen libere resignavimus, decimam fuper quinque mansos & dimidium, & advocatiam unius viri qui dare tenetur, cum omni libertate & jure, chorum siliginis, & dimidium annuatim, in villa, que dicitur Gravenstede. Quod factum, ut notum & ratum maneat & ne per injustam violentiam ab aliquo heredum nostrorum infringatur, nostrarum attestatione literarum, & figillorum nostrorum confirmatione fecimus roborari. Datum anno Dni Mo. CCLXXXXI. in Castro Lutthere, intra octavas Pentecostes.

VII.

(*) Bon den Edlen Beren von Dorstadt findet man einige Nachricht, in Hamelmanni Lib. L. de samiliis emortuis in operibus p. 676.

VII.

CONRADVS Verdensis episcopus proprietatem vnius mansi in Eppenborstolde & vnam aream in Visselhovede, quas Hermannus de Vesede vendiderat Ecclesiae in Visselhovede, dictae ecclesiae consert. an. 1296.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Amen. CONRADUS Dei gratia Verdensu Ecclesie Episcopus universis Christi videlibus præsentis literæ inspectoribus sive audiroribus salutem in domino sempiternam. Ne ea, que inter præsentes laudabiliter aguntur, transeant in oblivionem futurorum, expedit, res rationabiliter gestas, scriptis autenticis perennari, Quapropter, scire cupimus, tam natos quam nascituros, quod cum Jurati, & parochia Ecclesie Visselhovede, unum manfum in Eppenboistolde, & unam aream in villa Vifselbovede, jam dicta, in australi parce sitam, à Hermanno Domino de Vesede, & suis hæredibus, ad luminaria, Ornementa & structuram Ecclesia memoratæ, justo emptionis titulo, comparassent. Nos recepta libera relignatione bonorum sepe dictorum, Hermanni præfati, qui ea à nobis in pheodo tenuit, proprietatem mansi & areæ sæpius dictorum, Ecclesiæ Visselhovede contulimus, perpetuo poslipossidendum. In cujus nostræ donationis testimonium sigilli nostri appensione præsentem paginam facimus roborari, Hujus rei testes sunt Johannes Pastor Ecclesiæ Visselhovede, Henricus Scriptor nostre, Vicarius Ecclesiæ nostræ sacerdotes. Henricus miles de Bere. Hermannus de Rumelef, Olricus, villicus de Heldissen, Richoldus vilicus de Visselhovede, & Thitmarus dictus Strobart de Witthorpe. Datum Visselhovedæ Anno Dni cio. cc. xcvi.

VIII.

FRIDERICVS Episcopus & Florencius Praepositus Verdensis villam Meltsinche, ab Alberto Praeposito in Ebbekesthorpe emtam, sub ecclesiasticam recipiunt protectionem.

An. 1301.

In nomine domini nostri Jhesu Christi Amen, FRIDERICUS D. G. Verdensis Ecclesie Episcopus, Florencius Prepositus, decanus & Capitulum ejusdem Ecclesie, universis Christi sidelibus, presentis litere inspectoribus, sive auditoribus salutem in domino sempiternam. Monasteriorum predia Ecclesiastice tuitionis menibus sunt vallanda ne tyrannicis perversorum insaltibus conterantur.

Ad noticiam igitur venire desideramus, tam presencium quam futurorum, quod cum Honorabilis Vir, Albertus Prepositus de Ebbekesthorpe, ut sui Monasterii redditus augmentaret, non sine magno labore & operola sollicitudine, ab Elyzabeth, Relicta quondam Henrici Militis, dicti de Meltsinche, Hermanno dicto Balch, genero ipfius, & Johanne, fratre ejusdem, Famulis, Tutoribus puerorum & heredum dicti Henrici, Villam Meltsinche totalem. cum omnibus Juribus suis, quibus ad prescriptum olim pertinebat Henricum, emptionis titulo comparatam, Juribus proprietatibus, & possessionibus. sui Monasterii perpetuo incorporasset, prout nobis, per Illustris Principis domini Otthonis, ducis de Brunswich & Luneborg literas patentes, venditionis. instrumentum, per alias venditorum literas quamquam notorium esser, apertissime demonstravit, nobis humiliter supplicavit, quaterus hujusmodi Sua emptione, nostri consensus & ratihabitionis auctoritate confirmata, prelibatam Villam, ficut alia bona sui Monasteri, nostre & Ecclesiastice defensioni subjicere dignaremur. Nos igitur sepesati Prepositi providentiam in domino commendantes & fuis precibus ranquam rationabilibus benigno favore annuentes, memoratam Villam, cum hominibus & omnibus fuis attinenciis; sub nostram & Ecclesiasticam recipimus & recepimus protection nem, statuentes, ur quicumque Prepositum & Monasterium Ebbeksthorpe in antedicta Villa, bonis vel Hominibus ipsius, leserit, vel quoquo modo tur-B 3 bave-

I. Ginige Urfunden

22

baverit; seu quicquam contra ipsius Ville venditionem, perperam attemptaverit, ipso sacto excommunicationis sententiam, quam ex nunc, ut ex tunc, in hys seriptis ferimus, se noverit incursurum; quia hujusmodi pena se sepesari venditores, pro se, & suis heredibus voluntarie subjecerunt. In cujus rei testimonium, sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum & actum Verde Anno domini M. CCC. Primo, Ydus Maji, Pontificatus nostri anno primo.

IX.

A L B E R T V S Canonicus Verdensis & Archidiaconus in Scheffe cedit Nicholao Praeposito in Ebbekestorpe actionem contra debitores dicti Monasterii.

An.1315.

Omnibus hoe scriptum visuris, sive audituris. ALBERTUS dei gratia, Canonicus Ecclesie Verdensu, & Archidiaconus in Schesse, salutem in Domino. Cujusdam pecunie, à quibusdam debitoribus Monasterio Ebbekestorpe solvende nobis, cum essemus dicti Monasterii Provisor, exactionem & repetitionem reservaveramus, sed nunc Venerabili viro Domino Nicholao, dicti Monasteri

nasterii Preposito, prefate pecunie cedimus actionem sibi ipsam petendi, & agendi, contra scriptos debitores, nomine suo & monasterii sui, potastatem plenariam largientes, nichil nobis juris in petitione sepesate pecunie reservantes. Debitores, & quantitas debitorum, declarantur per infra scripta. Quondam Wasmodus miles, dictus de Knesbeke, tenetur soluere Monasterio in Ebbekestorpe, quinque marcas, pro expensis filie sue, Quondam Ghevebardus Miles dictus de Monte, pater Zeghebandi, decem marcas, ex parte quondam Thiderici Militis, dicti super valuam de Hitz-Relicta quondam Eggehardi militis, dicti de Boyzenborch, decem marcas, ex parte ejusdem mariti sui, pro annona empra, & expensis filie suc. Arnoldus, Rector Ecclesie in Cellis tres marcas argenti Bremensis, pro equo ambulante, sibi vendito. Irem Rodolfus, dictus de Salina, Canonicus Ecclehe Rameslenfu, duas marcas denariorum Luneburgensium. Item Jacobus & Hermannus fratres dicti Nigebur Cives in Ulfen tenentur solvere domum vnam sibi adductam Ulfen, post incendium ejusdem Opidi, nullo certo pretio estimatam. quorum omnium & fingulorum testimonium premillorum, sigillum nostrum presentibus est appen-Datum Verde Anno Domini M. CCC. XV. quinto Idus Decembris.

B 4 X.

X.

NICOLAI Episcopi Verdensis confensus super venditione vnius chorus salis in salina Lüneborch in domo Strathusen. 1327.

ICOLAUS Dei gratia Verdensu ecclesie Episcopus, omnibus presentia visuris vel audituris, salutem in Domino. Tenore presentium recognoscimus protestantes, quod cum dilecti nobis in Christo religiosi viri Domini Abbas. Prior & Conventus Monasterii Sti. Michaelis in Luneb. intendentes comparare decimam in Rystede (*) jure perpetuo, de nostro pleno consensu vendiderunt, discreto viro magistro Dythmaro Schulhop, Lubicensis & Zwerinensis ecclesiarum Canonico & forori ejus Margarete, ac Mechtildi, dicte Margarete filie, unum chorum salis quolibet flumine tollendum in Calina Luneborch in domo Strathusen in sinistra Ghuncpanne in introitu hujus domus, pro trecentis nonaginta marcis denariorum Lubecens. Cum quibus quidem denariis in re-

^(*) Dieser Zehnte ist von den von Grote und Schwerin noch in eben diesen 1327. Jahre erkauset worden. Siehe Ofeffingers Braunschw. Luneburg. Historic 1ter Theil S. 759.

compensam predicti chori salis jure hereditario venditi, dicti Abbas, Prior, & Conventus emerunt decimam in Rystede memoraram perpendentes itaque premissas, venditionem chori salis, & emptionem decime predicte eidem monasterio esse multipliciter fructuofas. In fignum Nostri confenfus, figillo Nostro roboravimus presens scriprum. Datum Lunch. Anno Domini Mo. CCC. XXVII. Idus Aprilis. of reindure or .

Fratres de Thune resignant Episcopo & capitulo Verdensi decimam in Otzendorp, quam vendiderunt Ludolfo praeposito in Medinge.

Tenerabilibus viris ac dominis, Episcopo, De cano, totique Verdensis ecclesie Capitulo, Johannes de Thune miles, Thidericus, Johannes & Olricus, fratres famuli, quondam filii Olrici famuli, fratris ejusdem militis Johannis, cum fincero affectu benivolum, ad quevis ipforum beneplacita, famu-Noveritis, quod unanimi confensu omnium nostrorum heredum, presentium & futurorum, vendidimus Honorabili viro, Domino Ludolfo В

dolfo preposito ac toti Conventui ancillarum Christi in Medinge decimam in Otzendorpe, tam majorem quam minutam cum omni jure quo ab Ecclesia Verdensi titulo pheodali possedimus perpetuo possidendam, prout in litera per nos sibi tradita, plenius declaratur. Ad vestram igitur Virum honorabilem Dominum Ludolfum Prepolitum memoratum, ex parte sui Conventus nostris litteris destinamus presentiam, humiliter petituri, quaterius jus pheodi, siue proprietatis, vel si quomodolibet aliter dici poterit ejusdem decime, quod vobis resignamus, cum actionibus gratiarum in predictum conventum transferre, & jam dicto Preposito in partem sui conventus conferre dignemini perpetuo possidendum, taliter efficientes, ut sepedicti Prepositus & conventus preces nostras sibi profuisse sentiant quia non aliter. In testimonium premissorum presens scriptum nostris sigillis dedimus communitum. Datum Anno domini M. CCC. XXXII. Feria quinta infra Octavam Epiphanie domini.

XII.

HEINRICI Episcopi Verdensis Charta, qua adpropriat Monasterio in Ebbekestorpe decimas, maiores & minutas nutas villarum Groten Sustede, Arendorpe & Veylinge.

A. 1380.

HENRICUS Dei & apostolice sedis gratia Episcopus Verdensus Omnibus presens scriptum visuris seu audituris salutem in Domino. Significauit nobis dilectus in Christo familiaris noster Henricus Prepositus monasterii in Ebbekestorpe nostre Verdens. dioces. quod predecessores sui quondam Prepoliti dicti Monasterii pro sustentatione monialium inibi Deo viuentium comparaverint decimas majores & minutas villarum infra scriptarum in Groten Sustede in Arendorpe & in Veylinge dictas decimas redimentes de manu laïcali, ut sic ad ecclesiam redirent, & quod dicus Henricus Prepositus in Ebbekestorpe non reperit Chirographos super adpropriatione & incorporatione dictarum decimarum monasterio datas, supplicavir. nobis uma cum Priorilla & Conventu dicti Monasterii, ut si non essent adpropriate dicto monasterio, sub testimonio nostrarum litterarum appropriare & incorporare dicto monafterio dignaremur. Nos itaque eorum piis & justis petitibus favorabiliter inclinati contractum dictarum decimarum de manibus laicorum approbavimus & in his scriptis confirmamus dicto Monasterio prefatas omnes decimas appropriando & incorporando,

perpetuo tenendas & possidendas cum omnibus attinentiis cum quibus hactenus possedit pacifice & quiete. Datum Rodenborch Anno Dni MCCC LXXX. die Dominica Letare, nostro sub sigillo.

TIENTICUS. HAXe spoot in to its gen-

CONRADS Bischofs zu Verden Brief, worin derselbe bezeuget dass Beke Schutten sich aller Ansprache an das Kloster zu Lune in Ansehung des Guths zu Elringe, begeben, ausser dass sie sich zeitlebens jährlich 2. Wichhim-

pen Rocken vorbehalten.

1403.

den, Bischop to Verden, bekennet openbare in dessen Breve, dat vor uns quam Beke Schutten, und bekende mit gudem Willen, dat se to Hern Johanne Proveste, und to dem Clostere to Lune, nene rechte Ansprake en hedde, noch en hebbe van des Gudes Weghen to Elringe, dat des Closters to Lune is, und dat se dar nymmer upp spreken wel, men dat Gud schal des Closters

bliven; alse der Vorsten Breve van Luneborg, und Bencken Schutten Breve, dede ere Man was, dat wol urwifet; und dat se dar nene Ansprake und Hinder mer ane don wel, hefft se uns ghelovet to des Closters Hand, in guden Truwen; Doch schal desulve Beke beholden twe Wichemten Rogen, alle Jar, de wile se levet, in des Closters Molen bynnen der Stad Luneborg, alse des Closters Breve, de desulve Beke darupp hefft, dar wol Hir hebbet an und over wesen de Ersame Here Mester Rupert, Provest to Ullessen, und de strenge Her, Olrik Bere, Ridder, Tigde vorschrevener Stücke, des we to Tugnisse dessen Breff mit unserm Ingelegle hebbet vorseghelt, de gheven is, to Lunebarg, na Godes Bort, Verteynhundert Jar, darna in deme dridden Jare, des achten dages Sunte Michael.

XIV.

Johan von Honhorst überlässet dem Bischose zu Verden, Heinrich Edlen von der Hoye anderthalb Höse zu Alstorpe, ein Haus zu Sprengele, den kleinen Zehnten zu Gilmerdingen zu Brunsingen

I. Ginige Urfunden

30

singen und zu Delmesen vor 81. Mark Lübscher Pfenninge.

1415.

ck Johan van Honhorst, Johans Sone, Knape, bekenne und berüge openbare, an dessem Breve, vor my und vor myne rechte Erven, geboren, offre ungeboren, und vor al den gennen, de dessen Brief sen, ofte horen lesen, dat ik hebbe gesat, und sette noch, an dessen Breve, an einen rechten stede uasten unvorbrekliken Sate, dem Erwerdigen in Gode Vader und Heren, Hern HINRIK, Edelen van der Hoyen, van Godes und des Stoles to Rome Gnaden, Bischop to VERDEN, ofte sinen Nakomelingen, Bischopen to Verden, dessen nabescreven Güder und Tegeden, also by Namen: Einen Meyer Hof to Alflorpe, dar wandages uppe wonet hadde Hermen van Beninge, und enen halven Hoff an demfulven Dorpe, dar wandages uppe wonet hadde de olde Herman, eyn Hus to Sprengele, dar Ludeke Wolderick up getimert hadde, und den luttken Tegeden to Gilmerdingen, to Brunfingen, und to Delmesen, vor ein und achtentich marck Lubescher Penninge, also nu tor Tydt ghinge unde gheve sint, de wy deger und al upgebort hebbe; also, dat uns daran genoget... Datum Anno Domini Millesimo Quadringentesimo decimo quinto, iplo die Philippi & Jacobi, Beatorum Apostolorum.

XV.

XV.

OTTONIS Decani & Capituli Verdensis Approbatio Testamenti Harbordi de Mandelslo, Præpositi Verdensis, an. 1472.

los OTTO Decanus & Capitulum Ecclefix Verdensis, publice recognoscimus, coram universis, perpendentes, quod præsens retroscriptum Testamentum, ad preces Venerabilium Virorum, Nicolai de Mandelslo, Hermanni Scuten, & Theodorici Nordani, Testamentariorum inibi expressorum, debite examinavimus, ipsiumque rite & canonice factum & editum, ac debitæ executioni mandatum, invenimus, illudque confirmavimus, nec non tenore præsentium confirmamus, in cuius evidens testimonium, roburque perpetuum nostri Capituli sigillum, una cum piæ recordationis Domini Harbordi de Mandelslo, dum vixit, Ecclesiæ nostræ prædictæ Præpositi, Testatoris sigillo, est appensum, Anno à Nativitate Domini 1472. die mercurii, ultima mensis Martii.

In Nomine Domini Amen. Anno à Nativitate Ejusdem, 1472. Indictione V. die vero mercurii 25. mensis Martii, hora vesperarum vel quasi, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini mini nostri, Domini Sixti; Divina Providentia, Papæ IV. Anno primo, in mei, Notarii Publici. Testiumque infra scriptorum, ad hoc vocatorum specialiter & rogatorum præsentia, personaliter constitutus Venerabilis, & circumspectus Vir, Harbordus de Mandelsto, Præpositus Ecclesiæ Verdensis, per gratiam Jesu Christi, mente sanus, ac integra fruens ratione, licet corpore aliqualiter debilis, attendens, quamdiu vigeat in corporibus & membris quies, & ratio regit mentem, quandoquidem rationem fæpe languor adeo obnubilat, ur non folum temporalium rerum etiam sui ipsius, cogat ipsa languoris vehementia oblivisci; beneque intelligens, & perpendens, quod tanta fit conditio humanæ miseriæ, qnod ea, quæ hodie videntur inesse, cras deduci possunt ad non esse, ex quo nihil certius est morte, & nihil incertius hora mortis, cum, juxta sententiam Salvatoris, incertum; & hominibus incognitum sit, quando Dominus veniat; quam obrem omnibus generaliter præceptum est: Vigilate; quod animadvertens, & sapius in corde revolvens, ideoque cupiens diem extremæ peregrinationis, ordinatione testamentaria, prævenire, de bonis suis, mobilibus & immobilibus, ac hæreditariis, fibi a Deo collatis, disponere, ordinare, & committere, ac animæ suæ salubriter providere, ne intestatus discedere videatur: Revocatis igitur, præfatus Dominus Harbordus Præpositus, omnibus Testamentis, ac executoribus eorumdem Testamentorum, per eum hactenus ordinaris 82

& constitutis, quandam papiram cedulam, clausam suo sigillo ab extra, ut prima facie apparebat, sigillatum Testamentum suum, seu ultimam suam voluntatem, Executoresque ejusdem Testamenti, seu ultimæ voluntatis, ut asseruit, de novo in se continentem, mihi, Johanni Wisman, Notario publico instra scripto, ad manus tradidit, petens, & requirens, me, ut sibi dictam papiri cedulam, contentaque in ea, in formam publicam redigerem justam, ipsamque in hujusmodi formam redactam, sui sigilli appensione, munirem, cujus tenor, de verbo ad verbum, sequitur, & est talis.

Ego Harbordus de Mandelslo, Præpositus Ecclesix Verdensis, de Omnipotentis Dei gratia, mentis integer, fruens ratione, licet corpore languens, ne, quoad Testamentum, seu ultimæ meæ voluntatis dispositionem, me forsan contingat morte præveniri, Testamentum meum, seu ultimam meam voluntatem, condo, facio, dispono, & ordino, in meliori forma, cum protestationibus solitis & consuetis, in hunc, qui sequitur, medum, Inprimis enim, cum me ab hac luce decedere contingeret, animam meam recommendo Omnipotenti Deo, Eiusque intemeratæ Matri, Virgini Maria, totique Curia Civium supernorum; Corpus meum Ecclesiasticæ desiderans tradi sepulturæ, cum decentibus humilibus & devotis, solennitatibus exequiarum, juxta laudabilem consuetudinem in Ecclesia Verdensi hactenus observatam; Deinde volo,

volo, quod Testamentarii mei, seu ultimæ voluntatis Executores, infra nominandi, tempore mearum exequiarum, emant unum scamen panni grisei, pro vestitura pauperum & præcipue illorum, quibus, dum vixeram, hebdomadatim, de uno prandio providebam. Volo eriam, quod, fingulis annis, bis peragatur memoria mea, in Ecclesia prædicta Verdensi, &, qualibet vice, distribuantur duo talenta Lubicensis monere, de omnibus reditibus B. Virginis in Ecclesia Verdensi Vicariarum, per me fundatarum, per Vicarios, pro tempore, earundem, juxta tenorem fundationis Vicariarum prædictarum, & volo, quod Testamentarii mei procurent unum lapidem, cum Epicaphio, pro operimento mex sepultura, quam eligo, & desidero, ante Altare Vicariarum B. Virginis, & Petri, in medio navis Ecclesia Verdensu, ubi etiam exequia, & annua mea memoria, Clero descendente de Choro, cum Vigiliis & Missis, peragatur, perpetuis temporibus futuris. Posthæc, dispono de Legatis, do, lego, deputo & assigno, infra scripta: Primo, ad usus fabricæ Ecclesiæ Verdensis trium marcarum reditus Lubicens: per me comparatos, à Nobili Comite, Ottone de Hoja, in Curia, dicta Lohoff, prope Dorvorden, pro 36. marcis Lubicenfibus, juxta effectum literarum, consecrari diem, ad eandem fabricam, fex marcarum Lubicensium reditus, bonz monetz, ex victalitio viginti marcarum, quas deputavi cuidam Bartoldo de Mandelslo, filio Aleken Gruben, postquam idem diem

diem clauserit extremum, & non prius, hæc donatio suum sortiatur effectum, & volo, quod, dicta legatione completa, & suum effectum omnimode sortita, structurarius, pro tempore, Ecclesia Verdensis, de præfatis reditibus, ordinet & disponat quatuor malmutia, de pellibus agninis, quatuor Senioribus Choralibus Ecclesia Verdensis prædicta, quibus in Choro, die noctuque, suis temporibus utantur, & ad innovationem & reformationem eorundem, quocunque usu, aut verustate, corrosa fuerint, perpetuis temporibus idem structurarius, de donacione prædicta, & reditibus omnibus prænarratis, sit obligatus. Et si supradicti reditus, communiter vel divisim, ab aliquo redimentur, tunc structurarius, de scitu Capituli, studeat alios perpetuos reditus recomparare, usui prædicto applicandos. Item, ad usus fabricæ, novem marcas Lubecenses, per me, à Capitula Verdensi, comparatas, in Bonis eorundem prope Winsen, pro centum marcis Lubecensibus, Verdensis warandiæ, redemptis per me, à Bernhardo Tolner, Rectore Parrochialis Ecclesiæ in Winsen, prope Aleram. Si vero Dominis îneis de Capitulo aliquando placuerit, per magistrum Officii albi panis, hebdomatim ministrate panes, juxta antiquam consuetudinem, nunc abolitam, tunc volo, quod hujusmodi reditus novem marcarum deinceps cedant Officio albi panis, quoad usque hujusmodi panes distribuantur; alioquin, quotiens hujusmodi distributio supprimitur, nerum cedant fabricæ.

C 2

Item,

I. Einige Urfunden

36

Item, do & lego ad Vicarias B. Virginis, per me doratas, decimas meas in Brakel, Parochiz Honstede, majorem & minutam, in Töbingen frugum majorem, cum omni Jure, prout ex à domino meo, Episcopo Verdensi, juxta seriem literarum; in Feodum datæ, de quibus Vicarii mei, pro tempore, solvant annuatim, quatuor marcas Lubecenses, bonæ monetæ pro desponsatione alicujus pauperculæ honestæ Virginis, quæ debent ad sex marcas, per Vicarios Ecclesia solvendas, juxta privilegium ipsis à me desuper sigillatum. Item volo, quod hujusmodi decem marcæ primorum trium annorum dentur, ad nominationem Domini Theodorici Nordani, tribus pauperculis, quas ipsi nominari. Dicti etiam Vicarii B. Virginis superintendant in hujusmodi dotatione, si communes Vicarii concordare non possunt, & tunc votis communibus Vicariorum B. Virginis stetur.

Item, solvent etiam, de prænominatis decimis, singulis annis, primò, ad memoriam Bartoldi de Huss, Prædecessoris mei, Bartoldi de Mandelslo, & Gesken, Uxoris ejus, atque Parentummeorum, duas marcas Lubecenses, ut in Regula Chori Ecclesiæ Verdensis, item 24 marcas Lubecenses, ad memoriam Domini Johannis Flogels, quoudam Rectoris; Item, unam marcam Lubecensem, pro decantatione sequentiæ: Jocundare, ipso die Lucæ Evangelisæ; It: octo marcas Lubecenses Vicariis Ecclesiæ Verdensis, in subsidium vini & panis, pro sacri-

factificio quotidiano. Item Organistæ, singulis annis, unum slorenum, qui, congruis temporibus, per circulum anni, cantaverit in Organis minoribus, ad primam Missam, & inde tamen calcantem sibi stipendiabit. Similiter, unum slorenum dent Chorali, qui Missam B. Virginis juvat cantare. Item, dent unam marcam Vicariis Ecclestæ Verdensis, ad vinum & panem, pro facrisicio, de qua Vicarii duas agant memorias, videlicet Albeides de Berga, & Theodorici Nordani, in anniversario uniuscujusque, octo marcas Verdenses, more apud eos consuedo dividendum, & pro desunctis sideliter exorandum.

Item, do, lego, & affigno, ad Vicarias B. Virginis memoratas, decimam Infula, in Parochia Sneverdink, cum omni Jure, uti eam hactenus tenui, & possedi, juxta tenores literarum desuper confectarum, de qua decima solvant Vicarii, pro tempore, B. Virgini quatuor marcas Lubicenses, Verdensis monetæ ad Chorum Ecclesiæ Verdensis, ad Festum præsentationis, sive illationis, servandum B. Virgini, quod servetur in crastino B. Catharina Item unam marcam Lubicensem Ca-Virginis. pitulo & Clero Ecclesia S. Andrea Verdensis, pro commemoratione prædicti Festi præsentationis. Item, do unam marcam Lubecensem annuatim, pro memoria mea, in anniversario meo facienda per eosdem Dominos, cum Vigiliis & Missa animarum, ut moris est, pro defunctis exorando.

 c_3

Etiam volo, si prædictæ decimæ in Brakel, aut Tobing, & Infule, communiter vel divisim, à quoquam reementur, juxta gratiam Privilegiorum, tunc Vicarii B. Virginis sæpe dicti debent hujusmodi fummas capitales sublevare, & in alios reditus æquales convertere, meliori modo, quo hoc fieri potest; quod discretioni conscientiz eorum recommitto. Et, si prædictæ decimæ, communiter vel divisim, in toto vel in parte, pejorarentur, in annua perceptione, sive reditus, ex prædictis summis coempti, diminuerentur, quod Dominus mifericorditer avertat, tunc Vicariis prædictis pensatæ annuæ distributiones, & administrationes, singulariter, de singulis decimis, seu reditibus, debent, juxta decretum Decani & Capituli Ecclesiæ Verdensir, moderari, ita, quod ex hujusmodi administratione in nullo graventur.

Item, do, lego & assigno, decem marcas Lubicenses, ad faciendam memoriam meam annuam, apud Clerum Ecclesiæ S. Johannis Verdensu: simili modo, decem marcas Clero S. Nicolai; It: quinque marcas, pro augmentandis reditibus, Hospitali apud S. Nicolaum. Item, quinque marcas pro reformatione domus leprosorum, apud antiquam urbem. It: viginti marcas Lubicenses, ad structuram Ecclesiæ Verdensu, præsertim, pro reformatione senestrarum.

Item,

Item, do & assigno, Domino meo Gratioso, Avunculo dilecto, duos storenos Renenses, pro memoria. It: Dominis meis de Capitulo Ecclesia/Verdensis, remitto sexaginta marcas Lubicenses, quas habeo in decima Eimbeke, & cuilibet eorum residenti do unum florenum Renensem, pro memoria. It: Domino Nicolao de Mandelslo, Patruo meo, do scyphum argenteum, Domino Hermanno Schulten supellicium sericum, & unam vaccam. It: Domino Conrado de Lubbeken unum florenum, & duo mole siliginis, duo mole brasis & quatuor lartera lardi, & quatuor plaustra lignorum;

Item, Dn: Johanni Witersen unum florenum. Renensem;

Item, Dn: Theodorico Nordano optimum annulum meum aureum, tres vaccas, duas vigenas ovium, decem latera lardi, quinque molt filiginis & quaturor brassi, omnia ligna cremalia, spondam, in qua dormire soleo, cum velamine depicto, ac singula supellectilia & utensilia domus, ac viginti florenos Renenses, certioribus bonis meis, atque omnia alia, de quibus specialiter non ordinatum suerir.

Item, Bartoldo de Mandelslo, filio fratris mei pie defuncti, do & asligno omnes & singulas pecuniatum summas, ad Bona nostra hæreditaria conversas, à Prædecessoribus nostræ parentelæ impignotata, videlicet Decimas in Etzensem totam, in Bokbolte

bolte mediam, quam redemi centum quadraginta florenis Renensibus, in Didessen, ac Hukesholt, ac fupra Curiam, dictam tom Semmelo, cum omnibus Juribus & pertinentiis suis, uti eas emi, & pacifice possedi, juxta effectum literarum desuper confectarum, ista tamen moderatione adjecta. quod, si dictus Patruus meus Bartoldus ante vigefimum primum ætatis suæ completum, absque liberis legitimis masculini sexus, decederet, domino jubente, tunc prædicta legatio quoad Bartoldum, & suos hæredes, nullum sortiatur effectum; & ad annos præfatos debent hujusmodi privilegia, sub fideli custodia, apud Testamentarios meos, remanere, qui & tunc, prædicto Bartoldo defuncto, & non aliter, de dicta pecunia decimarum plenarie debent disponere, pro salute anima mea, prout ipsis videbitur expedire, primò in eventum prædictarum, tunc de prædictarum decimarum pecuniis debent dari Valido Famulo, Ludolpho de OL dershusen, & Gesken, matertera mea, ejus uxori, ducenti floreni Renenses, pro desponsatione unius de filiabus earundem; It: quinquaginta sloreni Renenses, pro augmentatione redituum Missa pro defunctis Vicariorum Ecclesiæ Verdensis; It: centum & quinquaginta floreni Renenses, pro memoria mea, & meorum fratrum, & fororum ac totius meæ parentelæ, servanda in Ecclesia Verdensi, in medio Monasterii, post medium annum mei anniversarii, ad quam Clerus S. Andrea, Parrochialis S. Johannis, & capellæ S. Nicolai Verdensis, debent interesse.

Item, do & assigno Bartholdo prædicto, interesse meum, & omne, quod mihi aliquo modo hæreditario competere potest, præsertim, ex reemptione Castri Alden; volo etiam, quod Testamentarii mei hujusmodi pecuniarum summas, privilegia, & alia Bona ad Bartholdum spectantia, nemini tradant, nisi certissime constiterit unanimis consensus dictis Bartholdi, Tiderici & Conradi, Fratrum de Mandelslo, condictorum de Swarten, & Theodorici Klenken, donec Bartholdus ad suam venerit adultam ætatem.

Item, do Vicariis Ecclesia Verdensu viginti florenos Renenses quos habeo, cum Ottone Spaden, Praposito in Bucken, de quibus emant annuos reditus, de quibus servent memoriam meam & parentela mea, & cuilibet celebranti detur grossus Bremensis; residuum cedat pro vino & pane ad sacrificium.

It: do materteræ meæ Geseken, Uxori Ludolphi de Oldershusen, fructus Decimarum Didessen, Hukesholt, & curiæ Tom Semelo, prænotatis singulis annis tollendis, quoad vixerit, post mortem ejus, gaudeat eisdem Bartholdus, Patruus meus, & sui hæredes.

It: do Henrica de Winsen unum florenum Re-C 5 nen-

nensem, unum molt siliginis, unum molt brassie; Domino Johanni Sutoris, servitori meo, duo molt filiginis, duo molt ordei, & quatuor latera lardi; Bernardo, famulo meo, duodecim marcas Lubicenses; Domino Harmanno Schonemor unum most siliginis; Domino Johanni Wisman, unum molr siliginis, Domino Johanni Wittelo, unum molr filiginis; Jordano de Mandelslo, Camerario, sex molt avenæ, & quatuor latera lardi; Heineken de Monchusen, filio Statii, sex molt avenæ, & fororibus, cuilibet vigenam ovium, & unum molt filiginis. Cæteri de familia domus meæ apprecientur juxta ratam temporis deserviti, illi saltem, cum quibus de pretio determinato conveni; Juvenes vero, bene vestiti remittantur suis Parentibus, quisque in domum suam.

Ego obligor diversis, & plures mihi obligantur, de quibus non facio mentionem, propter diversitatem, sed illa patebunt in uno speciali Registro, manu mea propria, aut aliena sideli, conscripta, ad quod me refero.

Postquam omnia supradicta, secundum meam voluntatem, realiter, & cum essectu, per Testamentarios meos, infra nominandos, suerint diligenter ordinata, ubi tamen apparuit, me in aliquo minus bene ordinasse, habeant ipsi potestatem emendandi, pro salute anima meæ, prout ipsis melius videbitur expedire substantia Testamenti minime mutatæ. Unde, ad executionem, dispositio-

sitionem, & ordinationem hujusmodi mei Testamenti, seu ultimæ voluntatis, omnibus melioribus modis, via, Jure, & forma, quibus possum & debeo, eligo, ordino, & constituo Testamentarios meos, seu ultima voluntatis mea Executores, Venerabiles, & Honorabiles Dominos: Nicolaum de Mandelslo, Seniorem Canonicum Ecclesia Verdensis, Hermannum Sculten, Scholasticum, Conradum de Lubbeke, Baltzarum de Mandelslo, & Theodoricum Nordani Vicarios ejusdem Ecclelia, absentes tamque præsentes, & quemliber eorum in solidum, ad ordinandum & disponendum meum Testamentum, supplicans eos, causa Dei, & pietati, ut hujusmodi onus executionis assumant, & fideliter, ut illis confido, exequantur. Actum Verda, Feria tertia Palmarum, meo sub secreto, prafentibus impresso, Anno autem Domini M.CCCC. LXXII. tali protestatione salva, quod, si hujusmodi Testamentum non valeret Jure Testamenti, valear saltem Jure Codicillorum, sive eujuslibet ultime voluntatis, secundum quod melius subsistere potest, de Jure & consuetudine alias quovis modo. Editum in Curia habitationis, in Camera cubiculari, dicta Domini Harbordi Præpoliti, Anno, Indictione, die, Mense, & Pontificatu, quibus supra, præsentibus Dominis Honorabilibus Viris, Dominis Theodorico de Vechta, & Johanne Winbergen, perpetuis dictæ Ecclesiæ Verdensis testibus, ad præmilla vocatis pariter & rogatis-

44 I. Ginige Hrkunden des Stifte Berben.

Et ego, Johannes Wisman, Clericus Bremensts, Publicus Apostolica & Imperiali auctoritatibus Notarius, quia supra dicti Testamenti, ordinationi, Testamentariorum constitutorum data & legata assignationi, omnibus & singulis, dum sic, ut pramittitur, sierent & agerentur, una cum pranominatis testibus, interfui, eaque sic sierividi & audivi, ideo prassens publicum Instrumentum, extribus foliis cum dimidio contentum, exinde confeci, sideliter scripsi, & in hanc publicam formam redegi, signoque, nomine & cognomine meis, solitis & consuetis, signavi, ac prastati Venerabilis Domini, Harbordi de Mandelslo, Prapositi & Testatoris, de mandato, ipsius sigilli appensione, corroboravi, in sidem & Testimonium omnium & singulorum supradictorum, roga-

tus & requisitus.

II. Einige Urfunden

das

ausgestorbene adeliche Geschlecht

von Boldensele betreffend.

Borbericht.

Boldensen, oder Boldensele, hat ehedem ansehnliche Guter im Herzogthum Lüneburg besessen. Ihr vornehmster Sig ist zu Holdensted gewesen, welchen Ort, sie ihr Castellum nennen. S. die folgende Urstunde n. 2.

Der erste aus diesem Geschlechte, so mir bisher vorgekommen, ist Walter von Boldensele, und wird in einem Diplomate D. Wilhelmi de Luneburg. an. 1209. der Stadt Lüneburg ertheilet, als Testis angeführet. Es kommt auch derselbe in einer Urkunde Kansers Otto des IVten vom Jahre Jahre 1212. imgleichen Herzogs Otto von Braunschweig von 1215. nochmals als Zeuzge vor. S. Rehtmeiers Braunschw. Lüsneb. Chronick p. 452. u. 462. Nachher sindet sich Ludolf de Boldessen miles, als Testis in Diplomate Herzogs Otto von Braunschweig vom Jahr 1241. benm Pfessinger Braunschw. Lüned. Historie Th. II. S. 956. Soust trifft man noch verschiedene Urkunden an, worst der von Boldensele Erwehnung geschicht. S. Gruppens Antiquitat. Hannover. S. 49. Pfessingers Historie Th. I. S. 7. 14.

398. 400. Th. II. S. 606. 11.

Bu welcher Zeit dieses Geschlecht erloschen, vermagich nicht eigentlichzu sagen, doch ift sol-

ches vermuthlich gegen das Ende des 16ten Jahrhunderts geschehen, denn die lezten, wovon ich bisher einige Nachricht gesunden, sind Christoph von Boldensen, dessen unter den Nathen Berzog Franz Otto von Brausschweig und Lüneburg 1556. gedacht wird, s. Rehtmeiers Chronick p. 1372, und Margarete von Boldensen Abbatisin des im Lüneburgischen belegenen Klosters Isenha

gen, welche, wie Pfeffinger Th. I. p. 113.

anführet, im Jahre 1554. gestorben senn soll.

Das Wapen der von Voldensen, stellet einen stehenden Lowen vor, wie ich solches an einer Urkunde von 1332 gesehen, mit der Umschrift:

- S. Wolteri de Boldensele. Gegenwartig treten XIII. vieses Geschlecht angehende Urkunden, ans Licht, als
- I. Conradi militis de BOLDENSEN & Werneri famuli filii ejus Charta, qua vendunt Conuentui ancillarum in Lune vnam curiam cum quatuor casis in villa Thodemannesborg an. 1318.
- II. Werneri & Walteri fratrum de BOLDENSELE Charta, qua testantur, Conradum iuniorem seodum curiae & decimae in Thodemannesborg in dotem dedisse Joh. de Tune an. 1319.
- III. Wernerus filius Conradi Senioris militis de BOLDENSELE, nec D non

non Waltherus, Wernerus, Otto, & Conradus filii Conradi iunioris de BOLDENSELE, donant Nycolao Praeposito & Conuentui Sanctimonialium in Ebbekestorpe, ius proprietatis in curia Wesenstede. an. 1321.

- IV. Charta qua idem Waltherus de BOLDENSELE cum fratribus vendunt Praeposito & Conuentui in Ebbekestorpe vnam curiam in Wesenstede. an. 1321.
- V. Filii Conradi iunioris de BOLDEN-SELE, vendunt Nycolao Praeposito & Conuentui Sanctimonialium in Ebbekestorpe tres curias desolatas in villa Lembeke. 1322.
- VI. Wernerus miles ac patrui Walterus, Wernerus, Otto & Conradus fratres famuli dicti de BOLDENSELE, donant Monasterio Sti. Michaelis in Castro Luneborg proprietatem & Pheodum vnius curiae in Berscampe a Godfrido milite de Thune, emtae. an. 1322.

VII.

- VII. Werneri militis de BOLDENSE-LE, Charta qua Coenobio in Ebbekestorpe donat bona quaedam vt & sex litones in villa Lembeke. an. 1323.
- VIII. Charta filiorum Conradi iunioris nobilis de BOLDENSELE, qua vendunt Conuentui in Ebbekestorpe dimidiam curiam, cum litonibus in Lembeke. an. 1323.
- IX. Wernerus, Otto & Conradus fratres, filii Conradi militis de BOL-DENSEN, ac Walterus filius Werneri famuli praedicti, vendunt Johanni Volkmar curiam & casas in villa Boldessen. an. 1342.
- X. Charta qua Conradus, Wolterus, Wernerus Famuli, Otto Canonicus Hildensemensis, & Volradus fratres de BOLDENSEN, silii Werneri, militis, resignant in forma permutationis, Conuentui Monast. St. Mauritii in Ebbekestorpe vnam curiam & 2. casas in villa Boltsen, pro vna curia in eadem villa sita. an. 1346.

- XI. Conradus Senior, cum filio Conrado & fratre Conrado lusco, atque Wernero, Wolteri filio de BOLDEN-SEN, vendunt Joan. Hoyemann curiam in Olstorpe an. 1389.
- XII. Werner von Boldensen verkauft wiederkauslich an Hans von Boldensen, des langen Werners Sohn, alle seine Güter so er im Luneburgischen gehabt. 1443.
- XIII. Harneyt von Boldensen Knape, Hansens Sohn, verkauset dem Convente zu Ebbekestorpe 5. Wichhimpen Rocken aus der Mühle zu grossen Boldensen und aus einigen andern Hosen daselbst vor 100. Mark Luneborger Weringe. 1466.

I. CON-

II. Einige Urkunden der von Boldensen. 53

* * * * * * * * * * * * * * * * *

I.

CONRADVS miles de BOL-DENSEN & Wernerus Famulus, filius eius, vendunt Coenobio in Lune bona fua in villa Thodemannesborg.

an. 1318.

os Conradus, miles dictus de BOLDEN-SEN & Wernerus famulus filius noster, universis Christi sidelibus, presentia visuris seu audituris, cupimus fore notum, quod unanimi consensu omnium heredum nostrorum legitimorum, vendidimus Domino Gerlaco Preposito, Domine Elyzabeth Priorisse totique Conventus Ancillarum Christi in Lune, bona nostra invilla Thodemannesborch, scil. unam curiam cum quatuor casis, que solvunt annuatim tertium dimidium Quadrantem filiginis & quatuor quadrantes avene, duo talenta denariorum (*) solido, minus, sedecim pullos & sede-

^(*) Durch talenta denariorum merden gemeine Mark verstanden, vid. Lambecius L. II. Rer. Hamb. in adpendice secunda §. 5.49. p. 2.97. vbi: talenta denariorum pro marca denariorum.

Tedecim symulas, cum proprietate & omni jure quo nos ipía absque qualibet contradictione possedimus, pro centum marcis denariorum Hamborgensium perpetuis temporibus possidenda. fide data promisimus Domino Gerlaco, Preposito suprascripto, Godfrido de Odeme, & Szeghebando de Wythtorpe militibus quod hec omnia debent inviolabiliter observari. Quod nos Conradus miles, & Wernerus Famulus prenominati, Johannes miles dictus de Bodendyke, Walterus de BOL-DENSEN, Johannes de Bodendyke Famuli sigillorum nostrorum appensionibus protestamur. Testes sunt Otto Magnus, Wasmodus Kynt, Johannes de Tune milites, Gerhardus Kynt, Johannes Scacko, Johannes Grevyngh Famuli, & quamplures alii fide digni. Datum Holdenstede anno Domini M.CCC. XVIII. In die B. Mathie Apostoli.

II.

Werneri & Walteri fratrum de BOL-DENSELE Charta, qua testantur patrem Conradum Juniorem Feodum curiae & decimae in Thodemeshorg, in dotem dedisse Joh. a Tune.

1319.

Os Wernerus & Walterus fratres dicti de BO L-DENSELE recognoscimus publice in his his scriptés, quod Dominus Conradus Junior quondam Pater noster beate memorie Feodum Curie & decime in Thodemesborg Domino Johanni de Tune militi, cum sorore nostra in dotem donavit jure hereditario possidendum. Et hoc sigillis nostris duximus protestandum. Datum in nostro Castello HO LDENSTEDE, Anno Domini M.CCC. XIX. feria sexta proxima ante Palmarum.

III.

Wernerus, filius Conradi Senioris, Militis de BOLDENSELE, nec non Waltherus, Wernerus, Otto, Conradus Famuli, fratres, filii Conradi Junioris, Militis de BOLDENSELE, dant ius proprietatis in Curia Wesenstede Nicolao Praeposito & Conventui Sanctimonialium in Ebbeke-

storpe. an. 1321.

In nomine Domini, Amen. Nos Wernerus Famulus, filius Domini Conradi Senioris, quondam Militis de BOLDENSELE, nec non & Waltherus, Wernerus, Otto, Conradus, Famuli fra-D 4

tres filii domini Conradi Junioris, quondam Militis de BOLDENSELE, ad Cautelam futurorum, recognoscimus publice per presentes, quod unanimi voluntate, & de consensu omnium heredum nostrorum quorum interest nunc, & interesse poterit in futurum, dedimus jus proprietatis, quod habuimus in Curia Wesenstede, quam Johannes, dictus Henninghe, inhabitat, & quam Johannes & Wernerus, fratres de Mirica, Honorabili Viro, domino Nycolao Preposito & Conventui Sanctimonialium in Ebbekestorpe, vendiderunt, & donamus dicto Monasterio perpetuo libere possidendum, nichil juris nobis, nec nostris heredibus, in ea penitus reservantes. In cujus rei Testimonium sigilla nostra presentibus duximus Actum & datum Anno domini apponenda. M. CCC. XXI. in die Beate Agathe, Virginis ac Martyris.

IV.

Waltherus, Wernerus, Otto, Conradus, Famuli, filii Conradi Jun. Militis de BOLDENSELE, compromittente patrueli Wernero de BOLDENSELE vendunt vnam

cu-

curiam in Wesenstede Præposito & Con-- ventui Sanctimonialium in Ebbeke-

ftorpe. 1321.

n nomine Domini Amen. Nos Waltherus, Wernerus, Ottho, Conradus famuli, fratres, filii domini Conradi Junioris, fel. mem. quondam Militis de BOLDENSELE, recognoscimus, publice protes antes, quod, de consensur omnium heredum nostrorum, quorum interest nunc, & interelle poterit in futurum vendidimus Honorabili Viro, Domino Preposito & Conventui Sanctimonialium in Ebbekestorpe, unam Curiam nostram in Wesenstede, quam Nicolaus inhabitat, solventem annuatim decem & octo modios siliginis, unum porcum citra meliorem, sextum dimidium solidum denariorum, & unam casam, solventem tres solidos denariorum, cum omni jure, pro triginta duabus marcis, dicto Monasterio perpetuo libere possidendam. Ut igitur premissa à nobis & nostris heredibus inviolabiliter observentur, una cum patruele nostro, Wernero de BOLDENSELE, promisimus, & presentibus literis promittimus, In cuius rei testimonium, sigilla nostra, cum sigillo patruelis nostri, dicti Werneri, presentibus duximus, apponenda. Actum & datum Anno domini M.CCC. XXI. Valentini Martiris.

D 5

V.

Charta qua filii Conradi iunioris de BOLDENSELE vendunt Conventui Sanctimonialium in Ebbekestorpe tres curias in villa Lembeke.

1322...

n nomine domini Amen. Nos Woltherus, Wer-1 nerus, Ottho, Conradus, fratres de BOL-DENSELE, filii quondam Nobilis Viri, domini Conradi Junioris de BOLDENSELE, tenore presentium recognoscimus protestantes, quod unanimi voluntate & de consensu omnium heredum nostrorum, quorum interest nunc, & interesse poterit in futurum, vendidimus Honorabili Viro, Dn. Nycolao Preposito, & Conventui Sanctimonialium in Ebbekestorpe, tres Curias nostras desolatas, quas habuimus in Villa Lembeke, quarum quelibet duos Wichemten filiginis, & unum porcum, & tres folidos, sed una solvit quatuor solidos, cum jure proprietatis, & cum Advocatia, & cum quoliber alio jure, in campis, filvis, pratis, pascuis, & singulis attinentiis, pro quadraginta sex marcis Luneburgensium denariorum, perpetuo libere possidendas, ad warandiam dictorum Bonorum nos firmiter, fecundum Juris consuerudinem, & ad removenda omnia obstacula, que in premissis, ex parte nostra & heredum nostrorum, possent quomodolibet

evenire, nos, fide data, una cum compromissore nostro, obligavimus, & presentibus literis obligamus, Ullessen intraturi, cum à dicto domino Preposito requisiti suerimus, vel à suo Nuntio, post quatuordecim dies, & inde non exituri, nisi singula, que dictum Monasterium in quieta possessione ensentere poterant, omnimode suerint expedita. Incujus rei testimonium, sigilla nostra presentibus duximus apponenda. Actum & datum, anno Domini M. CCC. XXII. in die B. Marci Ewangeliste.

VI.

Wernerus miles ac patrui Walterus, Wernerus, Otto, & Conradus fratres famuli de BOLDENSELE donant Monasterio St. Michaelis in castro Luneborg, feudum & proprietatem vnius curiae in Berscampe.

an. 1322.

Walterus, Wernerus, Otto & Comradus fratres
Famuli dicti de BOLDENSELE, Christi
sideles, presentia visuros seu audituros, scire cupimus universos, quod conventui monasterii S.
Michaelis in Castro Luneborg, contensu & voluntate omnium heredum nostrorum legitimorum
propter

propter Deum ac specialem dilectionem ad idem Claustrum diu habitam, & ob beneficium donationis novem marcarum denariorum Luneborgenfium, nobis favorabiliter impensium, contulimus proprietatem & Pheodum Curic unius in Berscampe quam jam dictus: Conventus emit a Domino Godfrido milite dicto de Thune, que est posita ad dextram manum, cum primo a Blekede ipfa villa intratur, eo videlicer jure quo nos, & Progenitores nostri, hactenus habuimus, perpetuis temporibus Ad hanc autem donationem libere possidendam. piam inviolabiliter in perpetuum observandam, nos & nostros heredes presentes & funiros, esse volumus obligatos. In hujus facti evidentiam, figilla nostra presentibus sunt affixa. Testes hujus rei funt: Seghebandus de Wittorpe, Godfridus de Odem, Wasmodus Kint, milites, Otto de Melbeke, Gherardus Kint, Famuli & alii quam plures fide digni. Datum anno Domini M.CCC. XXII. in die B. Viti Martiris.

VII.

Werneri Militis de BOLDENSE-LE Charta, qua Coenobio in Ebbekestorpe donat nonnullas curias, vt & sex litones in villa Lembeke.

A. 1323.

Uni-

niversis Christi fidelibus, presens scriptum intuentibus, vel audientibus, Wernerus, Miles de BOLDENSELE, infra scriptam rei memoriam perhennalem. Noveritis, quod vir honorabilis, Dn. Nycholaus Prepositus, Elyzabeth Priorissa, totusque conventus in Ebbekestorpe, divini amoris intuitu, & ob nostrārum precum humillimum interventum, filiam Nostram, Bertham, ad fuum Collegium, & ad Prebendam fui Conven-Ne autem tam piam & largam tus, receperint. impensionem sine aliquali retributione, quasi ingrati preterire, & ne ipium Conventum ex amministratione necessariorum jam dicte filie, gravare videamur, libera moti voluntate, dedimus, & presentibus damus, predictis Dn. Preposito, Priorisse ac Cenventui, cum consensu & expressa voluntate omnium heredum nostrorum, unam curiam in Lembeke, dictam Bernardi Woltzinge, Solventem 3. quadrantem filiginis, & unum porcum necrum 4. Sot cruciales; Item, ibidem unam curiam, dictam Conradi, solventem unum quadrantem siliginis, & dimidium porcum. Item, in eadem villa Lembek, totum quod habemus in Curia Wicherni, scilicet censum sex modiorum siliginis, cum Advocatia de alis artinentiis universis. Preterea dedimus, & presentibus elargimur, supra factis Dn. Prepolito, Priorisse & Conventui, quidquid Juris habemus in Wicherno jam dicto, & uxore fua, qui ad nos jure pertinent litonico, nec non filios &

filias eorum infra scriptos, videlicet: Wichernum, Ludolsum, Hyllam & Alburghim, qui ad nos solos pertinent, ipsos servituti Dn. Prepositi, Priorisse & Conventus prenarratorum presentibus subiscientes, hujusmodi Curias & litones, pleno jure & proprietatis tytulo, sepe dictis Dn. Preposito, Priorisse & Conventui in Ebbekestorpe assignantes, volentes & nichilominus promittimus in hys scriptis, side data, quod contra donationes has, subiscitionem, assignationem, per nos, vel per alios, non veniemus in futurum. In omnium premissorum & cujuslibet premissi evidentiam, sigillum nostrum presentibus appendentes. Datum Anno Domini 1323. 3 Kal. Julii.

VIII.

Waltherus, Wernerus, Otto & Conradus, filii Conradi Junioris nobilis de BOLDENSELE, vendunt Conventui in Ebbekestorpe dimidiam curiam cum litonibus in villa Lembeke.

1323.

os Waltherus, Wernerus, nec non Otto & Conradus, fratres, dicti de BOLDEN-SELE, filii quondam Conradi Junioris, Nobilis de BOLDENSELE, felicis memorie. Recognoscimus per presentes protestando, juste & pure ven-

ditionis tytulo, Honorabili Viro, Dn. Nycholao, Preposito, nec non Elizabeth Priorisse, totique Conventui in Ebbekestorpe, dimidiam Curiam in Villa Lembeke, Wicherni nuncupatam, cum censu, Advocacia, ac toto jure, quod in ea habuimus, nos, communi consensu & voluntate nostrum, & nostrorum heredum, ac omnium quorum de Jure intererat, pro viginti marcis denariorum, vendidisse. Preterea protestamur, jain dictis domino Preposito, Priorisse & Conventui, proprietatem ipsius dimidie Curie, & quicquid Juris in Wicberno pretacto, & sua uxore, qui ad nos jure litonico pertinebant, habuimus, atque in filiis eorum, videlicet Frederico, Johanne & Lucia, pro eisdem viginti marcis supra positis vendidisse, promittentes, fide data, per presentes, quod plenam super venditione hujusmodi dimidie Curie & proprietatis, ac litonum prenarratorum, quandocunque requisiti fuerimus, prestabimur warandiam. istorum omnium & singulorum evidentiam, presens scriptum sigillis nostris facimus insigniri. Datum Anno Domini M. CCC. XXIII. Nonas Novembris.

IX.

Werner, Otto, Conradus, fratres famuli filii Conradi Militis de BOLDEN-SEN ac Wolterus, filius Werneri Fa-

mu-

muli praedicti, vendunt Johanni Volcmar curiam & 2. casas in villa Boldessen. 1342.

os Wernerus, & Otto, & Conradus, Fratres, Famuli, Filii quondam Conradi Militis de BOLDENSEN, ac Wolterus, filius Werneri Famuli predicti, recognoscimus, tenore presentium publice protestando, quod de consensu & voluntate omnium heredum nostrorum legitimorum, quorum interest in presenti, & interesse poterit quomodolibet in futurum, Johanni Volcmari, Civi in Ullessen & Lucie uxori sue, ac corum veris heredibus, Curiam nostram sitam in villa Boldessen, quam Richardus inhabitat, & duas casas ibidem ad iplam pertinentes, cum omnibus juribus, fructibus & proventibus, ad ipsas pertinentibus, quibus ipsas hactenus nostri progenitores, & nos, jure hereditario possedimus, pro octoginta marcis denariorum Luneburgensium, nobis ab eisdem prompte numeratis, venditimus, jure hereditario perpetue possidendas. Quibus omnibus & fingulis, ac aliis quibuscunque, quocunque nomine censeantur, dictas Curiam & casas, ab ipsis, vel ipsorum aliquo, ex quacunque causa, vel titulo, habentibus, plenam warandiam prestabimus, sicut bona propria & hereditaria de Jure & consuetudine debent warandari. Verum, si predicti Jahannes, Lucia & eorum heredes, vel aliqui alii dicta bona ab ipfis habentes,

ex causa vel titulo quocunque, in dictis bonis impediti vel impetiti fuerint, à nobis, vel nostris heredibus, seu ab aliquo nostri nomine, tempore quocunque, ad disbrigandum dicta bona, & ammovendum impedimentum, vel intrandum Civitatem Ullessen, una cum nostris fidejussoribus infrascriptis, videlicet: Woltero, fratre nostro; Conrado, Woltero, Wernero & Ottone fratribus, filiis Werneri quondam Militis, etiam dictis de BOLDENSEN, Johanne Melcinghe & Hinrico Ottersleven, Famulis, postquam requisiti fuerimus, communiter vel divisim, à dicto Johanne, Lucia, heredibus & aliis quibuscunque predictis, infra quindenam dictam requisitionem immediate sequentem, obstagium ibidem faciendo, inde nequaquam egressuri, donec dicta bona suerint disbrigata totaliter, erimus firmiter obligati. Que omnia & singula, una cum Compromissoribus nostris predictis, dicto Johanni, & Lucie, &, ad manus eorundem, Hermanno Nyebur, & Nicolao de Luneborch, Clericis, Bernardo Vilteringho & Johanni Protzen, Civibus ibidem, in solidum, fide manuali prestita, promisimus & promittimus in hys scriptis, nos firmiter servaturos. In cujus rei testimonium, nostra & Compromissorum nostrorum sigilla presentibus funt appensa; & nos: Wolterus, frater ante dictorum Famulorum, scil: Werneri, Ottonis & Conradi; Conradus Wolterus, Wernerus & Otto, Patrui ipforum, dicti de BOLDENSEN; Johannes de Melcinghe, & Henricus Ottersleve, Famuli, sepedictorum Famulorum Compromissores, in fignum compromissio-

nis per nos facte, & observantie omnium singulorum promissorum, etiam sigilla nostra, cum sigillis ipsorum, presentibus duximus apponenda. Datum Ullessen, anno Domini M.C.C. XLII. in crastino Luce Ewangeliste.

X.

Charta, qua Conradus, Wolterus, Wernerus Famuli, ac Otto Canonicus Hildensemensis, & Volradus fratres de BOLDENSEN, Filii Dn. Werneri militis, resignant in sorma permutationis, Conuentui Monast. Sti. Mauritii in Ebbekestorpe curiam & duas casas in villa Boltsen pro vna curia in eadem villa

fita. an. 1346.

In nomine Domini, Amen. Nos Conradus, Wolterus & Wernerus Famuli, ac Otto, Canonicus Hildensementis Ecclesie, & Volradus, Fratres de Boldens sen, Filii Domini Werneri, quondam Militis de Boldensen, recognoscimus tenore presentium, publice protestando, quod, de consensu & voluntate omnium heredum nostrorum legitimorum, quorum interest in presenti, & intereste poterit quomodolibet in suturum, resignavimus, in forma permutationis, Honorabili Viro, Domino Henrico Preposito, ac Conventui Monasterii Sancti Mauricii in Ebbekessorpe, Curiam nostram, sitam in villa Bolssen, quam Richar-

chardus inhabitat, & duas Casas ibidem, ad ipsam. pertinentes, folventem tres marcas Luneborgenfium denariorum, & novem modos filiginis, cum omnibus aliis Juribus, fructibus, & proventibus, quibus ipsas hactenus nostri progenitores, & pos, jure hereditario possedimus, pro una Curia ejusdem Monasterii, in eadem villa sita, quam Dibbe. vidua inhabitat, cum omni Jure, ficut ipfum Monasterium hactenus possedit, jure hereditario, nobis, nostrisque veris heredibus, similiter jure hereditario, perpetue possidendam. Et cum utriusque Curie census non sit similis, nec fructuum commoditas & utilitas, dictus Honorabilis Propositus, ex parte sui Monasterii, nobis in supplementum, premisse permutationis, quadraginta marcas Luneborgenfium denariorum numerate pecunie erogavit. Nosque dicto Honorabili Preposito, ac Monasterio in Ebbekestorpe supradicto, plenam warandiam prestabimus, sicut bona propria & hereditaria, de jure & consuctudine, debent warandari. si sepedictus Honorabilis Prepositus, & Monasterium antedictum, in dictis Bonis inpediti vel inpetiti fuerint; à Nobis, vel nostris heredibus, seu ab aliquo Nostri nomine, tempore quocunque ad disbrigandum dicta Bona, & ammovendum impedimentum, vel intrandum Civitatem Ullessen, una cum Nostris fidejussoribus infra scriptis, videlicet Wernero, Ottone & Conrado, Fratribus, Famulis, & Patruelibus nostris filiis quondam Conradi, Militis, dictis de Boldensen, postquam requisiti suerimus,

communiter vel divisim, à Preposito, qui pro tempore prefuerit Monasterio supradicto, infra quindenam, dictam requisitionem immediate lequentem, obstagium ibidem faciendo, nostrislaboribus & expensis, inde nequaquam egressuri, donec dicta Bona fuerint disbrigata totaliter, erimus firmiter Que omnia & fingula, una cum Compromissoribus nostris predictis, in solidum, fidemanuali prestita, promisimus, & promittimus, in hys scriptis, nos firmiter servaturos. In cujus rei testimonium, nostra, & Compromissorum nostrorum sigilla, presentibus sunt appensa. Et nos, Wernerus, Otto & Conradus, Fratres & Famuli supradicti, Compromissores supradictorum Famulorum, patruelium nostrorum, in signum compromissionis per nos facte, & observantie omnium & singulorum premissorum, etiam sigilla nostra, cum sigillis ipsorum, presentibus duximus apponenda. Datum Ebbekestorpe, Anno Domini M. CCC. XLVI. in Octava Nativitatis Sancte Marie Virginis.

XI.

Conradus Sen. cum filio Conrado, & fratre Conrado lusco; atque Wernero, Wolteri filio de Boldensen vendunt Joh. Hoyemann curiam in Olstorpe
1389.

We, Olde Cord, unde Cord, dessulven Cordes Sone, Sakewolden; Schele Cord, des vorschre-

schrevenen Olden Cordes Broder, unde Werner, Wolters Sone, Medelovers, alle gheheten van BOLDENSEN, bekenner openbare in dessem Breve, vor alsweme, dat we, mid gudem Willen unde Vulbort alle unfer Erven, hebben verkoft, unde in de were ghelaten, to enem rechten Ervekope, Hanse Hoyemanne, Borghere to Luneborgh, und finen Erven, unsen Hoff in deme Dorpe to Olftorpe, den unsanfallen mach, na deme Dode Dyderikes Wedewe van dem Berghe, des Hoves, mid alleme Rechte unde Tobehoringhe, schal unde nach Hans Hoyeman, unde sine Erven, na der vorschrevenen Wedewen dode, bruken unde mechtich wesen, to ewigen Tyden, mede to donde, und to latende, wat se willen, und we ne beholden uns, noch unsen Erven, dar nenerleye Recht, Anwardinghe, edder Ansprake mer ane. Unde we schollen unde willen em des Hoves, mid Voghedie, mid alleme Rechte unde Tobehoringhe, rechte warende wesen, vor allen denjennen, de dar wes mid Rechte upsaken moghen. Den vorbenomden Hoff hebbe we ghentzliken vorlaten vor Hern Olrike van Bervelde, Abbete to Sunte Michaele to Luneborg, de en recht Len-Here darto is. Alle desse vorschrevenen Stücke love we vorbenomden Olde Cord, und Cord, dessulven Cordes Sone, Sakewolden; ScheleCord desfulven Olden Cordes Broder, und Werner, Wolters Sone, Medelovers, alle gheheten van Bodendike, (a)

⁽a) Dieses ist vermuthlich verschrieben, u. soll Boldensen heissen, wie nicht allein oben, sondern auch aus den Sigillis zu sehen.

vor uns, unde unse Erven, mid ener samenden Hant, in guden Truwen, deme vorbenoinden Hanse Hoyemanne, sinen Erven, unde deme jennen, de dessen Brest hest mid sinem Willen, stede, vast unde unvorbroken to holdende, sunder jenigerleye Hindernisse, Helperede edder Arghelist. To ener groteren Betuchnisse, so hebbe we unse Ingesegele witliken gehenget to dessem Breve. Gheven, na Godes Bort; dritteynhundert Jar, darna in dem Neghen unde Achtentigesten Jare, in sunte Michaelis Avende des Hilghen Enghelis.

XII.

Wernerus de BOLDENSEN Conradi lusci filius, vendit Johanni de BOL-DENSEN Werneri longi filio omnia sua bona in Ducatu Luneburgico, sub pacto retrovenditionis. an.

1443.

I kWerner von Boldensen, Shele Cur des Sone, bekenne und betuge, mid mynen Erven openbare in dussem Breve, vor als weme, de en seen, eddir horen lesen, dat ik, mid berademe mode, und mid gudeme willen alle myner Erven, de nu sind, unde noch to komen mogen, hebbe vorkofft, unnd vorkope, laten unnd vorlate, to eneme rechten ewigen Ervekope in unnd mid Crafft dusses Breves, Hanse van Boldensen, Lange Werners Sonen, myneme Foddern, sinen Erven, unde deme Hebere dusses Breves, alle myn Erve-

Erve-Hud, Leenware, Gevftlik unde Werlik, unde allerleve Angeval myner Guder, geyftliker unde werliker, wur ik dat in deme Lande to Luncborg hebbe, eddir gehad hebbe, id fy los, eddir vorsett, wuste eddir besett, wur ik dat hebbe, unde wes ute fleyt, vorfett, unde vorkofft is, dat to losende steyt, dat he, unde fyne Erven, dat weddir kopen unde losen mogen, id fy to Hendensee uppe deme Slote, van deme Slote, in deme Dorppe, butten deme Dorppe, unde wur ik dat hebbe, nichtes ute benompt, belegen in watte Dorppen, eddir Stede dat belegen sy, in Ackere, in Holten, in Wisschen, in Velden, in Weyden unde in Husen, wo men dat benomen mach, vrig, quid, ledich unde los, nichtes ute benommpt, unde mik, unde mynen Erven, dar nichtes mer ane to beholdende, noch na dussene dage, to ewigen Tyden mer na tovragende. de so hebbe ik eme vorbod unde vorbeterd, sodane Tosage unde Unwillen, den he to mik hadde, unde ik eme plegen was, fo, dat alle unse Unwille schal bylecht wesen, unde en gud Sone fin, unde weret, dat, na mynem dode, fodane erfcreven Gud, van Hanse myneme Fodderen, unde synen Erven, eddir Hebbere dustes Breves, wy weddir kopen unde losen wolden, de dar van ervetales neger were, wen de erscreven Hanse myneme Fodderen, unde synen Erven, eddir deme Hebbere dusses Breves, geven, darna wen ik se van dodes wegene vorvallen were, achtehundert Lubessche Mark Penninge, Luneborger weringe, in allen veer hilgen Dagen, to Winachten, dest fee en dat in den veer hilgen Dagen to Paschen dor bevoren, dat vorkundigen unde witlick don. Wered ok, dat de ergenomte Hans, myn Foddere, unde syne Erven, unde Wolter, myn Bruder, unde fyne Erven, under fyk schuldinge eddir Tofage, eyn to deme anderen hedde, na Utwifinge erer beyder Breven, dat en schal en, noch eren Erven, in dusleme Breve nergen ane hindern noch schaden - - - na Godes Bord, veerteynhundert Jar, darna in deme dre unde veertigesten Jare, in unser leven Frouwen Dage to Lichtmissen.

XIII.

Harneyt von BOLDENSEN Hansens Sohn, verkaufet dem Convente zu Ebbekestorpe 5. Wichim-

72 II. Einige Urfunden der von Boldensen.

pen Rocken aus der Muhle zu groffen Boldensen und aus 3. andern Höfen daselbst, vor hundert mark

Luneborger Weringe. 1466. Tk Harneyt van BOLDENSEN, knape, Hanses van BOLDENSEN zeligen Sone, bekenne oppenbare, in dusseme Breve, vor my, myne Erve, und alzweme, dat ik vorkofft hebbe, und vorkope jegenwerdygen, in Machedusses fulven Breves, deme Proveste, Priorinne, und gantzen Konvente to Ebbekestorpe, eren Nakomelingen, und deme Hebbere dusses Breves myt ereme guden Willen, viff Wichimpten Roggen jarlikes Tinsfes, uthe dussen nabescrevenen mynen Hoven und Goderen, nomtleken, twe Wichimpten Roggen uthe der Molen to Groten Boldensen; eynen Wichimpten Roggen darfulves, uthe Ellenharges Hove; eynen Wichimpten Roggen uthe Szeyneken Hove darfulves, und eynen Wichimpten Roggen ter oc uthe Gerverdess Hove, myt allerleyge Rechte, alze ik de beseten hebbe, wente herto, vor Hundert Mark Luneborger Weringe, de my wol ternoge betalt fin --- Unde wy Werner van Bodendike, Segebant van Estorpe, Johan Hös, und Borchart Appelle, bekennen openbare in dussem sulven Breve, dat wy gelovet hebben, und loven jegenwordigen, myt eyner samden Hant, dem Proveste, Priorinne, und gantzen Samelinge to Ebbekestorpe, eten Nakomelingen und dem Hebbere dusses Breves, myt ereme guden Willen, vor Herneyde van Boldensen, und sine Erven, in dusser wise, wer et, dat en ander Betalinge der viff Wichimpten Roggen utte den vorgerorden Hoven, und Gude, na Inholde dusses Breves, jenigh Gebrock scheghe, dat wy dat unvortogert vorvullen willen, binnen den ersten verteynachten darna, wan wy dar ersten van en, myt Boden efft breven, in unse Hus, effte jegenwordigen umme gemanet werden, unser neyn uppe den anderen to beydende. Des to Bekantnisse, hebben ik Herneyt Sakewolde, vor my, und myne Erven, und wy Borgen vorgelereven, vor uns, unse Ingelegelle alle wytlicken andullen Breff gehenget, na Cristi Ghebort, unses Heren, verteynhundert und dare na in deme sosse und sostigesten Jare, am Donredage nades Hilgen

Nygen Jares Dage.